

gota d'aigua. Mes ni els mateixos naturalistes saben certament el que és un àtom. Només ens diuen que probàment cada àtom és un nou món d'altres éssers molt més petits, que anomenen electrons, éssers ultramicroscòpics, d'un moviment molt més ràpid que els àtoms. Adhuc en el supost que això fos cert, que no ho és ni molt menys, puix els electrons són éssers ultramicroscòpics, ço és, invisibles al mateix microscopi, tampoc podríem saber-ne la naturalesa de l'aigua, puix ens caldria conèixer el que són els electrons.

Sabem també, per exemple, que els colors són efecte de la vibració de la llum: que vibrant la llum 130 milions de vegades per segon forma el color vermell, vibrant 260 milions de vegades per segon produeix el color morat; però desconeixem la naturalesa ínfima de la llum i com s'efectuen aquestes vibracions.

Mes, allí on la naturalesa sembla estar més envolta en el misteri, és en tractar-se de la vida. ¿Que més freqüent i ensem més misteriós que el fenomen vital? Continuament veiem reproduir-se a l'entorn nostre el procés de la vida en milers de formes completament diverses i de tant com el tenim vist ni en fem cas. I no obstant, el fenomen de la vida és un dels secrets més pregons i indesxifrables per l'humana sabiesa. Ni entenem les lleis secretes de la reproducció i creixensa de les plantes i dels animals, ni les operacions del cervell, ni la naturalesa del magnetisme. En sabem l'existència i en veiem el procés extern, però no ens podem formar idea intuitiva perfecta del que és la vida, el principi vital.

Fins nosaltres mateixos ens desconeixem i portem damunt nostre el misteri, puix el nostre propi organisme espiritual i sensible té molts caires completament desconeguts i impenetrables a la Ciència Psicològica.

En resum, doncs, de tot ço fins aquí exposat podem concloure que, moltíssims dels nostres coneixements, com també dels invents més moderns de la Ciència, estan barrejats amb l'inconegut i misteriós.

Si ens deturéssim ara a fer algunes consideracions sobre el que hi ha encara inexplorat en les ciències, el misteri no pot ésser més gran. Puix en totes elles, per molts descobriments que s'hagin fet, hi ha regions completament inexplorades per l'intel·ligència humana, on amb tota certesa hi ha d'haver novetats adhuc més meravelloses que les que fins avui sortides a llum, que dormen mentrestant en la tenebra del misteri, esperant que l'home se'n adoni i les conquereixi. Mes, els camins que hi conduïxen són difícils, encara no han estat mai fressats i són completament desconeguts de la nostra potència intel·lectual, la qual, pas a pas i mitjançant el treball incenssant, a voltes secular, d'experiència i observació, va aclarint els problemes més dificultosos.

Es molt en veritat el que s'ha descobert, però diuen els savis que no té punt de comparança amb el que està per descobrir. La natura és inesgotable, inexhaurible i per més descobriments que es facin, sempre trobarem un més enllà, mai podrem arribar al límit definitiu. Podem dir que cada fenomen de la naturalesa és per nosaltres un misteri.

Si tíressim ara un paral·lel entre l'assentiment, que donem als misteris de la Religió i el modo com creiem els els de la Naturalesa, veuríem clarament la manca de lògica en que incorren molts homes. Puix bo i veient que la mateixa Natura enclou tants misteris, els costa, no obstant, de capir com la Religió pugui també tenir sos misteris. Tenen per principi, quan es tracta de Religió, el no creure ço que diu la Religió; creuen sistemàticament que no hi ha res que sobrepugui la raó: per contra, amb ella, diuen, tot es pot conèixer i jutjar, i per tant, només s'ha de creure el que es veu.

Mes, quan es tracta de Ciència, encara que moltes coses de les que veuen o experimenten, com per exemple l'electricitat i el magnetisme, no puguin comprendre com es realitzen i quina és llur naturalesa anc que vegin a la Ciència impotent per desxifrar tots aquests enigmes de la natura; no obstant creuen sistemàticament tot ço que ella diu adhuc que només sigui hipotètic. No és això falta de lògica? Prescindint de la Revelació i mirant tant solament el caire d'obscuritat que presenta tot misteri, tant si és de la Fe com de la Natura, la nostra raó està en el mateix plànol d'inferioritat comprensiva respecte dels uns i dels altres; puix que si incomprendibles són els misteris de la Fe, incomprendibles i sense explicació satisfactoria romanen també els misteris de la Natura.

Si volem ésser lògics i imparcials haurem d'admetre que hi pot haver misteris en un ordre més elevat com és la Fe, ço és les coses de Déu. No ens pot, doncs, sorprendre ni causar estranyesa que hi hagi misteris en la Religió.

Resta provat, anc que només sigui somerament a corre-cuita, com la Natura està rublerta de misteris. Demés, això ens ha dat peu a concloure que si misteriosa és la Natura no menys ho és la Fe. Em resta solament dir que l'home com més estudia la Natura més meravellat queda de llur grandesa i més es manifesta la seva petitesa. Per ço molts sabis en la contemplació de la Natura han quedat com aclaparats i entristits en donar-se compte dels poc que eren i lo poc que coneixien del món visible. Estudiant-lo, doncs, no ens podem vantar els homes, puix veiem cada volta més la nostra petitesa. Solament hi ha una figura que enfront la natura prengui veritable relleu i quedi sempre resplendent de glòria. Aquesta figura és l'autor de la Natura : DÉU.

TEÓFIL SANCE

(Col·laboració especial per a MONTSENY).

